

українського народного) танців можна здійснювати відеоспостереження за виконавською та педагогічною діяльністю студентів (під час розкриття окремих тем). Зображення на відео дозволяє майбутнім фахівцям разом аналізувати педагогічні ситуації, отримувати цінний документальний матеріал для спостереження за процесом свого професійного росту. Завдяки аналізу записаних ситуацій, студенти можуть усвідомлювати те, чого їм не вистачає в плані теоретичних знань, практичних умінь і навичок, професійної мобільності, комунікативності й інших показників професійної компетентності.

Вважаємо, що застосування розглянутих нами професійно-орієнтованих технологій навчання стане підготовчим етапом перед проходженням студентами практики в хореографічних колективах. Це дасть можливість застосовувати на практиці теоретичні знання, використовувати педагогічні технології, проводити самоспостереження та самоаналіз.

Висновки. Отже, активне впровадження в навчальний процес підготовки майбутніх учителів хореографії професійно-орієнтованих технологій дозволить розвинути не лише пізнавальні, а й професійні мотиви й інтереси майбутнього фахівця; сприятиме закріпленню, поглибленню, систематизації й узагальненню знань, умінь, навичок стосовно педагогічних, виконавських, балетмейстерських ситуацій майбутньої професійної діяльності; допоможе розвитку діалектичного мислення, активізації творчих здібностей студентів; сприятиме формуванню соціальних умінь та навичок взаємодії й спілкування; активізує мотиваційну сферу майбутнього фахівця; забезпечить підвищення ефективності навчання за рахунок оптимального керівництва навчальними діями студента; дозволить адаптувати процес професійної підготовки майбутніх фахівців до мінливих умов соціального-економічного

середовища; активізує соціальний і професійний досвід, забезпечить практичну спрямованість навчання.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження ми вбачаємо у визначенні та апробації інших сучасних професійно-орієнтованих технологій навчання майбутніх учителів хореографії.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бондарева Л. І. Навчальний тренінг як засіб професійної підготовки майбутніх менеджерів організацій в економічних університетах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. І. Бондарева. – К., 2006. – 23 с.
2. Кремень В. Г. Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін // Український педагогічний журнал. – 2015. – № 1. – С. 8–15.
3. Набока О. Г. Теорія і методика застосування професійно-орієнтованих технологій навчання майбутніх економістів у процесі фахової підготовки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти»/ Ольга Георгіївна Набока. – Слов'янськ, 2013. – 20 с.
4. Образцов П. И. Дидактика высшей школы: Учебное пособие / П. Образцов, В. Косухин. – Орел : Академия Спецсвязи России, 2004. – 317 с.
5. Організація та проведення ділових педагогічних ігор: Метод. рекомендації / Укл. М. І. Воровка. – Запоріжжя, 2006. – 46 с.
6. Тренінгові технології навчання з економічних дисциплін: [навч. посіб.] / Г. О. Ковальчук, Н. Ю. Бутенко, М. В. Артюшина та ін. – К.: КНЕУ, 2006. – 320 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Мартиненко Олена Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри хореографії Бердянського державного педагогічного університету.

Коло наукових інтересів: теорія та методика роботи в дитячому хореографічному колективі, фахова підготовка майбутніх вчителів хореографії.

УДК 675. 98:453

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ В СИСТЕМІ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Марина МИХАСЬКОВА (Хмельницький)

Постановка проблеми. Удосконалення освітньої системи вимагає глибокого осмислення, аналізу та синтезу сучасної педагогічної реальності, критичного переосмислення накопиченого досвіду.

Особливої актуальності на сучасному етапі розвитку освіти набувають проблеми формування професійних якостей вчителів, які виступають як окремі здатності особистості і вбирають в себе результати навчання, виховання та розвитку в закладах педагогічної

освіти. Це знання, вміння, досвід, особистісні якості, необхідні для виконання професійної діяльності у відповідності з суспільними вимогами та ціннісними орієнтаціями. Рівень їх сформованості характеризує ступінь підготовленості вчителя до освітньої роботи в школі, виступає передумовою ефективності його педагогічної діяльності.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженням філософських ідей щодо сутності особистості як творця, суб'єкта культури і культурно-освітньої діяльності, гармонійного розвитку особистості присвятили свої праці І. Зязюн, М. Каган, О. Кудін; роль мистецтва у вихованні особистості, діалектичної взаємодії її потенційних і актуальних можливостей описував в своїх роботах А. Сохор. Науково-теоретичні положення щодо єдності й взаємозумовленості загального та професійного розвитку людини розробляв Б. Анан'єв. Процес професійного становлення особистості майбутнього вчителя, формування його готовності до педагогічної діяльності досліджували Ю. Бабанський, М. Дяченко. ідеї гуманістичної педагогіки та психології щодо сутності й рушійних сил навчання і виховання на засадах загальнолюдських і національних цінностей (Ш. Амонашвілі, Г. Костюк, В. Сухомлинський), мотиваційної та вольової сфери людини; ключові положення та принципи особистісно зорієнтованого навчання, педагогіки співробітництва (І. Бех); об'єктивної (соціальної) та суб'єктивної (особистісної) природи компетентності (Н. Кузьміна); праці, присвячені проблемам теорії і методики музично-педагогічної освіти, вихованню творчої особистості майбутнього вчителя музики (Л. Арчажнікова, Г. Падалка, О. Рудницька, Д. Кабалевський).

Мета статті – обґрунтування методологічних засад підготовки вчителя в системі музично-педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Проблема формування досвіду музично-педагогічної діяльності є предметом вивчення на методологічному, теоретичному й експериментальному рівнях. На методологічному та теоретичному рівнях вона пов'язана із вирішенням проблеми необхідності принципів змін в освіті і початком становлення нового підходу. Професійні характеристики фахівця, стандарти професійної підготовки повинні відповідати тим методологічним нормам і засадам, які закладені в теорію і практику освіти.

За визначенням М.Фіцули методологія науки – це вчення про принципи, форми і методи наукового пізнання. Методологічними

засадами педагогіки може бути наукове підґрунтя пояснення основних педагогічних явищ і розкриття їх закономірностей.

Методологія педагогіки – система знань щодо вихідних положень, основах і структури педагогічної теорії, принципах підходу і засобах отримання знань, які відображають безперервно змінену педагогічну дійсність в умовах суспільства, що розвивається.

Сутність методологічної підготовки полягає в оволодінні системою методологічних знань, до яких відносяться принципи й методи пізнання й перетворення педагогічної дійсності. Вчитель, який озброєний цими знаннями й творчим досвідом їх практичного використання, отримує надійний орієнтир для аналізу й успішного рішення різних професійних питань й проблем, для вироблення індивідуально-творчої позиції при їх обговоренні. Методологічна підготовка дозволяє вчителю глибше пізнати діалектичний характер своєї професійної діяльності, здійснити аргументований вибір методичних засобів, точніше виявити ефективність, життєвість початкових шкільних програм й посібників. У змісті методологічної підготовки передбачається послідовне введення майбутніх учителів до самостійної науково-дослідної роботи, без якої, як відомо, дійсно високий, творчий рівень викладання неможливий.

Методологічна підготовка може бути успішною лише в тому випадку, коли методологічне знання набувають для майбутнього вчителя «особистісний сенс» і стають в його діяльності дієвим «інструментом», який підвищує творчу мобільність й самостійність учителя. Е. Абдулін визначає, що накопичення творчого досвіду у використанні методологічних знань можливе і повинно здійснюватись в процесі визначеної по характеру діяльності.

Методологія музичної освіти, як часткова, є системою знань про основи теорії музичного навчання, виховання і розвитку дітей, закономірності і принципи музично-освітнього процесу, способи дослідження музично-педагогічних явищ.

Загальнонаукову методологію процесу музичної освіти складають знання про мистецтво як форму суспільної свідомості, багатофункціональну природу мистецтва, своєрідність впливу мистецтва на людину, суспільну психологію; сутність творчого процесу створення, виконання і сприймання творів мистецтва; активну природу художнього сприймання як способу реалізації естетичного ставлення особистості до мистецтва;

невичерпність, багатозначність змісту художнього твору, принципову множинність його теоретичних, виконавських і слухацьких інтерпретацій, «самоцінність» спілкування людини з мистецтвом тощо. В теорії та практиці викладання мистецьких дисциплін провідними методологічними засадами виступають:

- гуманістична спрямованість мистецької освіти;
- національна основа мистецької освіти;
- особистісно-орієнтований підхід до мистецького навчання;
- забезпечення системності мистецького навчання.

Методологічною основою модернізації змісту сучасної мистецької освіти, до якої входить загальна музична освіта, стали загальнолюдські й національні цінності, гуманістичне ставлення до надбань світової культури, виховання особистісних якостей, гуманізація змісту навчання, наступність у засвоєнні змісту навчального матеріалу між початковою й основною школою та основною і старшою школою, інтернаціональне виховання на засадах поліхудожнього підходу та фундаменталізації музично-освітньої системи.

Закономірності діалектичного підходу уможливають попарний розгляд проблем, що стосуються методологічного обґрунтування мистецького навчання.

Діалектична концепція дає ключ до «саморуху» всього існуючого, до «стрибків», до перетворення на протилежність, до знищення старого і виникнення нового. На противагу метафізиці вона розглядає процес розвитку дитини не як просте розгортання закладених від природи властивостей, а як їхнє постійне перетворення й ускладнення, що наступають закономірно в результаті накопичення кількісних змін, що приводять до якісних змін.

Розуміння рушійних сил як розв'язання протиріч між протилежностями має педагогічне значення, оскільки дає змогу врахувати різноспрямовані впливи на особистість в процесі її спілкування з музикою. Рушійні сили можна представити у вигляді пар, які здатні системно охопити процес художнього розвитку особистості. Як провідні рушійні сили означеного процесу визначаємо такі: сила детермінованого і випадкового, сила розширення і заглиблення, сила оновлення і повторення, сила свободи і утиску, сила суцільності і вибірковості, сила співпереживання і відстороненості, сила свідомого і підсвідомого, сила реального і

ілюзорного, сила консонансу і дисонансу культури. Стикаючись одне з одним, вступаючи у боротьбу, ці протилежності відкривають дорогу змінам, руху, пошукам нового.

Висновки. Дослідження методологічних засад підготовки майбутніх фахівців мистецького спрямування уможливить професійно-педагогічне становлення вчителів музичного мистецтва, сприятиме формуванню їхньої педагогічної та виконавської майстерності в царині теорії і практики музично-педагогічної освіти.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Абдуллин Э. Б. Методологический анализ проблем музыкальной педагогики в системе высшего образования / Э. Б. Абдуллин. – М. : Прометей МПГУ им. В. И. Ленина, 1990. – 188 с. – С. 9.
2. Гершунский Б. С. Педагогическая прогностика: Методология. Теория. Практика / Б. С. Гершунский. – К., 1986. – С. 32.
3. Михайличенко О. В. Основи загальної та музичної педагогіки: теорія та історія. – Навч. посібник для студентів музичних спеціальностей О. В. Михайличенко. – Суми : Вид-во «Наука», 2004. – 210 с. – С. 79.
4. Падалка Г. М. Музична освіта в Україні: концептуальні аспекти / Галина Микитівна Падалка // Теорія та методика мистецької освіти. Наукова школа Г. М. Падалки. Колективна монографія / під наук. ред. А. В. Козир. – Вид. друге, доповн. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – 402 с. – С. 21.
5. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г. М. Падалка. – К. : Освіта України, 2008. – 274 с. – С. 43.
6. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти : Навч.-методичний посібник / Олександр Якович Ростовський. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 640 с. – С. 529.
7. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М. М. Фіцула. – К. : Академія, 2000. – 544 с. – С. 30.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Михаськова Марина Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Коло наукових інтересів: професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва.